

PEN NORWAY

| Türkiye Seçimleri:
İfade Özgürlüğünü
Gelecekte Ne Bekliyor?

PEN Norveç'in Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)
Grup Başkan Vekili **Bülent Turan** ile Röportajı

Türkiye Seçimleri: İfade Özgürlüğünü Gelecekte Ne Bekliyor?

PEN Norveç olarak 2020 yılından bu yana Türkiye İddianame Projesi kapsamında Türkiye'de ifade özgürlüğü odaklı 25 ayrı iddianameyi inceledik ve Avrupa'nın farklı ülkelerinden uzman hukukçular eliyle bu iddianameler hakkında raporlar kaleme aldık. Ne yazık ki, bu çalışma iddianamelerin tamamının Türkiye'nin iç hukuku ve uluslararası hukuk kurallarına aykırı şekilde kaleme alındığını ortaya koydu.

Yine bu süre zarfında başta Gezi yargılaması olmak üzere, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformuna karşı açılan kapatma davası, Şebnem Korur Fincancı yargılaması, Pınar Selek yargılaması, Sedef Kabaş yargılaması gibi birçok duruşmada da gözlemci olarak hazır bulunduk. Gezi yargılamasının son duruşmasında gözlerimizin önünde hak savunucusu meslektaşlarımızın tutuklanmasına da şahit olduk. Gerek yerinde gözlemlerimiz gerekse Türkiye'den her gün aldığımız haberler ne yazık ki ifade ve basın özgürlüğünün sistematik olarak ihlal edildiğini ortaya koymakta.

Türkiye'de 14 Mayıs tarihinde seçimler gerçekleşecek. Hem Cumhurbaşkanının hem de parlamentonun belirleneceği seçimler öncesi PEN Norveç olarak seçime girecek olan çok sayıda siyasi partinin temsilcisi ile röportajlar gerçekleştirerek onlarla Türkiye'de ifade ve basın özgürlüğü, hukukun üstünlüğü, adil yargılanma hakkı gibi konuları konuşma fırsatı bulduk. Ve elbette yine temsil ettikleri siyasi partinin geleceğe yönelik planlarını da kendilerine sorduk.

Bu röportaj serisi kapsamında Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul İl Başkanı Dr. Canan Kaftancıoğlu, Halkların Demokratik Partisi'nden milletvekili Av. Züleyha Gülüm, Türkiye İşçi Partisi milletvekili gazeteci Ahmet Şık ve İyi Parti Hukuk ve Adalet Politikaları Başkanı Bahadır Erdem ile yüzyüze röportaj gerçekleştirdik. Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili Bülent Turan, Halkların Demokratik Partisi'nin eski eş başkanı tutuklu Selahattin Demirtaş, Demokrat Parti Genel Sekreteri Serhan Yücel, Demokrasi ve Atılım Partisi Hukuk ve Adalet Politikaları Başkanı Mustafa Yeneroğlu, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı Muharrem Erkek, TİP İstanbul Milletvekili adayı Zeynep Esmeray Özadikti ve Saadet Partisi Hukuk İşleri Başkanı Bülent Kaya ile ise yazılı röportajlar gerçekleştirdik.

Görüşmelerin içeriği PEN Norveç tarafından hiçbir şekilde değiştirilmemiştir, ifade edilen görüşler münferit politikacılara aittir.

Türkiye'deki bu tarihi seçimlerin herkes için temel hak ve özgürlüklerin güçlendirilmesine vesile olmasını temenni ediyoruz.

*Caroline Stockford, PEN Norveç Türkiye Danışmanı
Şerife Ceren Uysal, PEN Norveç Türkiye Hukuk Danışmanı*

PEN Norveç'in Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) Grup Başkan Vekili Bülent Turan ile Röportajı

Türkiye partinizin iktidarda olduğu bir süreçte seçimlere yaklaşıyor. Bu vesile ile ifade özgürlüğü alanında çalışan bir kurum olarak sizinle Türkiye'de ifade ve basın özgürlüğü tablosunu konuşmak istedik. PEN Norveç olarak sıklıkla Türkiye'deki gazetecilerin ve sivil toplum aktörlerinin, Anayasa ve AİHM tarafından koruma altında olmasına rağmen ifade özgürlüğü haklarını kullandıkları için tutuklandıklarını gözlemliyoruz. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz? Türkiye'de bugün basın ve ifade özgürlüğü hakları sizce yeterince korunuyor ve özgürce kullanılabilir mi?

Şu an Türkiye'de farklı ideolojik bakışlara sahip yaklaşık 821 gazete, 520 televizyon kanalı, binlerce internet sitesi ya da yeni medya platformu mevcut. Bu ortamlarda her türlü muhalif ses tabii ki görüşlerini dile getirebiliyor. Esasen bakıldığında medya dünyasının en az yarısının Erdoğan karşıtı ya da muhalefeti olduğu açıkça görülebilir. Bazen bazı medya kuruluşları Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan'ı en ağır şekilde eleştirebiliyor ya da ağır karikatürler yayımlayabiliyor. Bu gerçeğe rağmen kimi kişi, kurum ve ülkeler tarafından ifade özgürlüğü ya da basın özgürlüğü gibi konuların ideolojik, sistematik, farklı bir niyetle sapıtıldığını düşünüyoruz. Aksine uzun yıllar Türkiye'de toplumun büyük çoğunluğunun fikirlerini yansıtan bir anlayış yoktu. Medya patronları siyaseti dizayn etmeye kalkıştı. Ancak medyada çok seslilik, farklı sosyal kesimlerin kendi medyalarını kurmaları, özellikle sosyal medyayla insanların kendini ifade etmesi son dönemde oldu. Yani Türkiye'de önceden neredeyse tek sesli diyebileceğimiz bir medya varken, asıl şimdi demokrasimizi güçlendiren çok sesli bir medya var.

Türkiye'de sadece basın yayın faaliyeti sürdürdüğü için tutuklanan hangi gazeteci var? Ülkemizde gazetecilik faaliyeti altında başka suçlardan dolayı yargılanan kişiler yargılamaları sonucunda suçlu bulunursa, hüküm giymektedirler. Gazetecilik faaliyeti adı altında terör örgütü propagandası yapmak ve örgüt üyeliğinde bulunmak, her ülkede olduğu gibi, Türk Ceza Kanunu'na göre suçtur. Ülkemizde basın kanunu AB uyum yasaları çerçevesinde düzenlenerek dünya standartlarında, önemli oranda ifade özgürlüğüne kavuşmuştur. Bakınız "ifade özgürlüğü haklarını kullandıkları için tutuklandıklarını gözlemliyoruz" şeklinde bir söylemde bulundunuz. Daha önce de açıklandı, kasten yaralamaktan, dolandırıcılıktan veya farklı nedenlerle cezaevinde bulunan az sayıda kişi gazeteci de olduğu için konu çarpıtılıyor. Bugün suç işleyen biri hangi mesleki kimliği taşıyorsa, yargılanmayacak mı? FETÖ, PKK iltisakından, terör örgütü propagandası yapmak suçundan cezaevinde olanlar, sanki ifade hürriyetinden dolayı cezaevindeymiş gibi bir algı oluşturuluyor. Cezaevinde öğretmen de savcı da doktor da var. Meslek değil, suç konusu fiildir asıl olan.

Bu Avrupa'da da böyle değil mi? Almanya'da yayın yapan Cicero adlı siyasi bir dergide Alman Gizli Servisi BND'nin e-postalarına

“Türkiye'de sadece basın yayın faaliyeti sürdürdüğü için tutuklanan hangi gazeteci var? Ülkemizde gazetecilik faaliyeti altında başka suçlardan dolayı yargılanan kişiler yargılamaları sonucunda suçlu bulunursa, hüküm giymektedirler.”

“ Ülkemizde tutuklu yargılamalar eskiden çok daha uzun sürüyordu. İktidara geldiğimizde yine AB uyum yasaları gereğince yaptığımız düzenlemelerle, tutuklu yargılamalar bir ayı geçirmeyecek şekilde yapılıyor. Yaptığımız düzenlemelerle kovuşturma aşamasındaki yargılamaların 600 gün içinde bitirilmesi isteniyor, eğer bu süre içinde bitirilmezse yargı mensupları ceza puanı alıyor. ”

atıfta bulunarak bir makale yazan Bruno Schirra isimli gazeteci tutuklandı. Yine Alman yargısı aynı gerekçeyle 17 gazeteciyi daha gözaltına aldı ve 2 yıl boyunca tutuklu yargıladı. Fransa'nın Rennes şehrinde 2 yıl önce yaşanan protestoları görüntüleyen bir gazetecinin kaydettiği fotoğraflar polisler tarafından silindi. Polisler aynı gösteride, France 3 kameramanını da tartakladı. Hatırlayın İsveç'te, "15 Temmuz-Kanlı Darbenin Perde Arkası" paneli iptal edilerek Türk gazetecilerin konuşmalarına izin verilmedi. Bunlar çok eski değil, 5-6 yıllık hadiseler. Bugün bir Avrupa ülkesinde terör örgütü DEAŞ'ın propagandasını yapan kişi, gazeteci de olsa ceza almayacak mı? Burada Avrupa Birliği tarafından ülkemize çifte standart uygulandığını düşünüyoruz. Kaldı ki Türkiye Avrupa Birliği'ne üyelik süreci için yoğun çaba gösterdi. AB'ye uyum yasalarını bir bir çıkartarak, AB yolunda ciddi adımlar attı. Buna rağmen AB kendi üzerine düşeni yapmayarak, üyelik konusunu sürüncemede bıraktı. Buna rağmen biz AB'yi her zaman stratejik bir ortak olarak gördük. AB, en büyük ticaret partnerimiz konumunda. Eğer Türkiye'nin AB rüzgarından koptuğu ithamında bulunuluyorsa, bu kopmadaki en büyük pay Avrupa'nın kendisine aittir. AB'nin Kıbrıs'taki çifte standardı, PKK, YPG, FETÖ gibi terör örgütlerinin çoğu Avrupa ülkesinde her türlü terör propagandasını yapabilmesi gibi etkenler, süreci bu aşamaya getirdi. Türkiye, büyük bir ülke. AB ile de iyi ilişkileri devam ettirmek isteriz. Bakınız NATO ile müttefiklik ruhuna uygun davranıyoruz. Aynı şeyi de muhataplarımızdan beklemek hakkımız diye düşünüyoruz.

Türkiye'de yargılamaların çok uzun sürdüğü ve yargılanan kişilerin bu süreler boyunca tutuklu yargılandıklarını gözlemliyoruz. Bu konuya ilişkin bir düzenleme düşünülüyor mu?

Ülkemizde tutuklu yargılamalar eskiden çok daha uzun sürüyordu. İktidara geldiğimizde yine AB uyum yasaları gereğince yaptığımız düzenlemelerle, tutuklu yargılamalar bir ayı geçirmeyecek şekilde yapılıyor. Yaptığımız düzenlemelerle kovuşturma aşamasındaki yargılamaların 600 gün içinde bitirilmesi isteniyor, eğer bu süre içinde bitirilmezse yargı mensupları ceza puanı alıyor. Bilgi ve belgeler eksiksiz toplanınca mahkemeler kısa sürede kararını veriyor. Bu düzenlemeler AB ülkelerinde de aynı şekildedir. Tutuklulukta geçen sürenin makul olması hem Anayasamızda hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde vurgulanmış temel bir ilkedir. Zaman zaman hukuki gerekçelerle tutukluluk süresinin uzadığı da görülebiliyor. Bunun için yeni çalışmalarımız var. Yargı Reformu Strateji Belgesi kapsamında geçtiğimiz günlerde kamuoyunda 7. Yargı Paketi olarak bilinen teklifimiz yasalaştı. 1. yargı paketimizde öngörülen azami tutukluluk süresinin soruşturma evresi bakımından bir üst sınıra bağlanması, çocuklar bakımından tutuklama sürelerinin kısaltılması ve böylelikle temel hak ve hürriyetlerin etkin bir şekilde korunması amaçlanmıştır. Tabii ki esas olan inceleme ve kararın bir an önce verilmesi, tutuksuz yargılamaların yapılmasıdır.

Türkiye'de insanlar sosyal medyayı çok yaygın kullanıyor. Ancak bu konuda geçtiğimiz dönemde partiniz sözcülerince kimi eleştiriler yöneltildiğini basından takip ediyoruz. Sizce sosyal medyanın işlevi Türkiye için nedir? Partiniz bu konuda nasıl düzenlemeler öngörüyor?

Sosyal medya, gün geçtikçe büyüyen, ana akım medya karşısında yeni medya olarak adlandırılan bir alan. Sizin de dediğiniz gibi ülkemizde çok yaygın kullanılıyor. Ülkemizin yüzde 80'ine yakını yani yaklaşık 70 milyon kişi sosyal medya kullanıcısı. Sırf geçtiğimiz yıl

yaklaşık 9 milyon kişi sosyal medya kullanmaya başladı. Bu birçok Avrupa ülkesinden daha yüksek bir oran. Almanya'da halkın yüzde 45'i yani 38 milyon civarında kişi sosyal medya kullanıyor. Bu kadar önemli bir alan için ciddi çalışmalar yaptık. Son yasal değişikliklerle hem bireyleri korumak hem de sosyal medya sağlayıcılarına yönelik düzenlemeler yaptık. Sosyal medya kullanımını önemsiyoruz; ama insanların sosyal medya üzerinden başka bireylerin kişilik haklarına da sınırsız bir şekilde saldırmalarını doğru bulmuyoruz. Bir insanın gerçek hayatta birine hakaret ve tehdit etmesi nasıl ki suçsa, sosyal mecralarda da aynı hakarete bulunmasının suç sayılması gerekmez mi? Bunun için geçtiğimiz yıl yaptığımız düzenlemeyle bu problemlerin çözülmesini amaçladık. Sosyal medyada hakarete suç vasfı kazandırıldı. Haber sitelerini desteklemek amacıyla belli kurallar çerçevesinde resmî ilan ve reklamların, haber sitelerinde yayımlanabilmesi sağlandı. Sosyal ağlara Türkiye ofisi açma ve Türkiye temsilcisi bulundurma zorunluluğu getirildi. Bu düzenlemelerin çoğu Avrupa ülkelerinde de yapıldı. Mesela Almanya'da NetzDG adıyla bilinen yasal düzenleme 2018 yılının başında yürürlüğe girdi. Bu yasa, ülke genelinde iki milyondan fazla kayıtlı kullanıcıya sahip teknoloji şirketleriyle ilgili düzenlemeler içeriyor. Yasa uyarınca, bu şirketlerin platformları üzerinde yer alan içeriklere yönelik şikayetlerin değerlendirilmesiyle ilgili prosedürler oluşturması, yasalara açıkça aykırılık taşıyan içeriklerin 24 saat içerisinde kaldırılması ve bu konuda attıkları adımlarla ilgili altı aylık raporlar yayımlamaları gerekiyor. Düzenlemelere uymayanlara ise cezai yaptırım öngörülüyor. En son bildiğimiz kadarıyla bireyler için azami para cezası 5 milyon Euro, şirketler için ise 50 milyon Euro olarak belirlenmişti. Yasa kapsamında ilk ceza da Temmuz 2019'da Facebook'a kesildi. Hükümet, Almanya'daki platformlarında var olan yasadışı faaliyetlerle ilgili yeterli bildirim yapmadığı için Facebook'a 2 milyon Euro ceza verdi.

14 Mayıs sonrasında nasıl bir sonuç çıkacağını elbette hiçbirimiz kesin olarak bilmiyoruz. Ancak bu olası sonuçların ifade ve basın özgürlüğünü, yargı bağımsızlığını, hukuk devleti ilkesini nasıl etkileyeceğini hepimiz merak ediyoruz. Önümüzdeki seçimlerde partinizin yeniden seçilmesi durumunda bu konularda nasıl düzenlemeler yapılması öngörülüyor? Bu temel hak ve özgürlükler konusunda partinizin vizyonunu bize açıklar mısınız?

Kurulduğumuz günden bu yana temel hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi için sayısız düzenleme yapmış, reformist bir partiyiz. Bu düzenlemeler sonucunda da milletimiz 20 yıldır partimize iktidar görevi verdi. Bu dönemler boyunca ülkemizde demokrasi, insan hakları ve ifade özgürlüğü konularında kıymetli atılımlar atıldı. Farklılıklarımızı en büyük zenginliğimiz olarak gördük. Türkiye'de farklı sosyal kesimler eskiye nazaran kendilerini daha iyi ifade edebiliyor. Bugün geldiğimiz yerde tüm sosyal kesimlerin düşüncelerini ifade etme, STK'larını açmaları, medya kuruluşlarını kurmaları gibi gelişmeler yaşanıyor.

14 Mayıs Seçimleri, demokrasimiz ve millet iradesi açısından yine büyük bir kazanım olacaktır. Bizler AK Parti olarak, Cumhuriyetçi olarak, bu seçimlerde de milletimizin büyük teveccühünü ve desteğini alacağımıza inanıyoruz. Seçimleri kazanmamız halinde ekonomiden yargıya kadar birçok reform paketlerimize elbette devam edeceğiz. İfade ve basın özgürlüğü oldukça önemseydiğimiz bir konu. Seçimden sonra yine iktidar olmamız halinde asla ifade özgürlüğünden geriye gitmeyeceğiz. Zaten Anayasamızın 26. maddesinin 1. fıkrasında ifade özgürlüğü anayasal güvenceye alınmıştır. Bizim yaptığımız

Bülent Turan

Avukat olan Bülent Turan; Doğu Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Yüksek lisansını Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünde yaptı.

Hukukçular Derneği Yönetim Kurulu ve Denetim Kurulu Üyeliğinde bulundu. Çeşitli sivil toplum kuruluşlarında çalıştı. Türkiye'de ve dünyanın farklı ülkelerinde çektiği fotoğraflarla, bu fotoğrafların hikâyelerinden oluşan Bir Mola adlı kitabı yayımlandı.

24. Dönemde İstanbul, 25 ve 26. Dönemde Çanakkale Milletvekili seçildi. 24. Dönemde Adalet Komisyonu, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ve AK PARTİ Grup Yönetim Kurulu Üyeliği görevlerinde bulundu. AK PARTİ Grup Başkanvekilidir.

“Seçimleri kazanmamız halinde ekonomiden yargıya kadar birçok reform paketlerimize elbette devam edeceğiz. İfade ve basın özgürlüğü oldukça önemseydiğimiz bir konu. Seçimden sonra yine iktidar olmamız halinde asla ifade özgürlüğünden geriye gitmeyeceğiz.”

çalışmalar dünya ve Avrupa ülkelerinde de aynı şekildedir. “Dünya bu konuda ne yapıyor?” diye yakından takip ediyoruz. Yargı paketlerine ilişkin 7 kanun teklifini yasalaştırdık, niyetimiz devamında yeni yargı paketlerini hayata geçirmek. Temel hak ve özgürlüklerin güçlenmesi, demokratik ve hukuk devleti çitasının yükseltilmesi bizleri memnun eder ve bunu bir sorumluluk olarak görürüz.

Soruyorum, bugün hem ana akım medyada hem de sosyal medyada kim fikrini açıklayamıyor? Kim en ağır eleştirilerini yapamıyor? Hakaret, küfür ve tehditlere varan açıklamaları, paylaşımları sizler de görmüşsünüzdür. Türkiye’deki gazetelere bakın, bir de Avrupa’daki gazetelere bakın, liderler için nasıl manşet atıyorlar? Bazen Avrupa’da fikir ve ifade özgürlüğü alanında yaşanan çifte standarta şahit oluyoruz. Danimarka’da kutsal kitabımız Kuranı Kerim’i yakanlara ifade özgürlüğü altında göz yumuluyor. Ya da fikir ve ifade özgürlüğü adı altında terör örgütü propagandalarına yapan yasa dışı gruplara müsaade ediliyor. Bu dünya barışına, huzuruna zarar vermekten başka neye yarar? Bu konularda da biz nasıl adımlar atıyorsak, nasıl sağduyulu davranıyorsak Avrupa’dan da aynı hassasiyeti bekliyoruz.■